

La sessió inaugural començà puntualment. A dalt prenguérem seient fins a vuit exemplars del pobre món "burgès" que vàrem servir d'estaquirots durant dues hores, per tal que els diversos oradors, científics i polítics, "nacionals", és a dir: representants del proletariat triomfant, ens restreguessin pels nassos el seu olímpic menyspreu i la seva profunda commiseració. No cal dir que el més furiós dels estrangers era el representant d'Itàlia; va estar a punt d'aixecar-se diverses vegades, però la dolça pressió sobre la seva cuixa esquerra de la mà de Claparède i, tal vegada, la por del ridícul que faria si s'entrebancava amb la xarxa de fils telefònics que voltava el seu seient, li feren aguantar el temporal i resistir, amb aparença estoica, els tòpics de "servilisme científic", "vacuïtat cultural", "insuficiència de la psicotècnica capitalista" i tants d'altres que esmaltaven els passatges més brillants dels discursos. Per la pobre Europa, pròpiament dita, sols parlà En Claparède. Aquest eminent psicòleg ja fa anys que travessa una crisi depressiva, endògena, de la qual es salva tan sols per la seva genial intel·ligència, que li permet descansar, de tant en quant, de la seva lluita aferrissada amb la cenestèsia, refugiant-se en el picaresc observatori de l'humorisme. Aquesta vegada el descuit de la seva complicadíssima barbeta i l'arc de les seves cames, el progressiu esmortuïment dels seus gestos i el to difumant de la seva veu ens donaren a tots els companys "burgesos" el convenciment que el nostre "partenaire" faria un tris paper al davant de la fogositat i l'eloqüència dels seus oponents. S'ha de veure, senyors, ço que és un membre del partit comunista rus quan s'engega a fer un discurs;estic segur que el millor orador feixista quedaria anorreat al davant del torrent verbal que surt de la boca d'aquests simpàtics "tavarischs" que tanta tírria semblen tenir-nos. I, no obstant, tanmateix hem de confessar que el mestre suís va saber impressionar profundament al seu auditori. Sobri, precís, elegant i suau, va descabdellar el seu discurs amb una serenitat científica que contrastava amb la violència política dels parlamentaris anteriors; i ens vàrem sentir íntimament satisfets de la comparació.

En tornar al migdia a l'Hotel, ens trobem amb el ple de les forces hispanocatalanes que acaben d'arribar. Els pobres Garma i Roura han hagut de fer el viatge en seient dur i es troben cruixits; En Soler s'ha quedat a Varsòvia fent de Robinso i tractant d'educar els seus habitants per tal

que no facin tan el badoc als carrers. Els altres presenten una curiositat superior a tota fatiga i mengen de qualsevol manera per tal de dispersar-se per la ciutat. Ens assabenten que en Campalans, Vilardell, Puig-Sureda, Puche i un txec han fundat una cèl·lula comunista en una habitació sense aigua del seu hotel, el nom del qual no recordo. Tan sols sé que, en assabentar-se que en el nostre estem per grups de dos, ens contemplen amb enveja i ens acusen d'haver fet "tupinada".

A la tarda deixem les sessions del Congrés i anem a donar un tomb en autocar per la població. Ens porten a veure un barri nou de cases barates. N'hi ha moltes, centenars, de 5 pisos amb 4 portes cada un. Pugem a l'atzar en una d'elles i trobem l'escala brutíssima, les parets plenes de ninots, la pintura dels interiors—pobríssims—està escardada. Ens ensenyen una cambra de bany; dins la banyera hi ha un munt de draps—és que al vespre hi dormen dos nanos...—Tots en rebem la impressió que els habitants no estan encara preparats per a gaudir dels avantatges del seu nou estatge. "El moviment s'aprèn movent-se"—ens diu la guia de l'Intourist quan li fem aquesta observació—. No obstant, comparem imaginativament ço que estem veient amb ço que hem vist a les cases barates creades pel municipi socialista de Viena i trobem a faltar aci els cartells definidors de les obligacions dels veïns respecte a la casa; trobem així mateix a faltar el *delegat* mensual dels veïns, l'obligació de qual és fomentar la cooperació en el si de la casa, afavorint la relació social entre els seus habitants i organitzant la vida pública interior de la mateixa.

Moscou és, sens dubte, la població més dinàmica que hem vist. Superior, en violència de moviment, inclús a Nova York. Tal vegada el roig que volta per tot arreu, l'absència de cafès i llocs on seure als carrers, el fred habitual (que fa que la gent s'acostumi a caminar de pressa), la insuficiència de mitjans de transport (carència de metro, d'autos, etc.), expliquen aquesta impressió que donen els moscovites, als llocs cèntrics, de constituir serps gegantines que s'entrecreuen en totes les direccions imaginables en mig d'un silenci colpidor. No hi ha, en efecte, sorolls proporcionats al ritme del moviment. La gent parla en veu baixa i, tot plegat, la vista sembla l'únic sentit (deixant de banda les sensibilitats profundes) que es troba en constant treball en aquest ambient de cinema mut. Ara, per exemple,